

LUOTTAMUKSELLINEN

Raportissa käsitellään osittain luottamukselliseksi luokiteltuja tietoja uhanalaisista lajeista.
Liite 3 poistettava ennen kuin aineistoa luovutetaan julkiseen käyttöön.

Liperin kunta
Ylämyllyn osayleiskaavamuutos

Luontoselvitys

Yhteenveto

Tämä luontoselvitys on tehty Liperin kunnan Ylämyllyn alueelle osayleiskaavamuutosta varten. Selvityksen tarkoituksena oli päivittää alueelle osayleiskaavaa varten vuonna 1998 tehty luontoselvitys. Selvityksen teki FM biologi Soile Turkulainen Pöyry Environment Oy:stä. Selvitystä varten koottiin olemassa olevat aluetta käsittelevät luontotiedot sekä tehtiin maastokäynti 22.9.2006.

Valtakunnallisesti arvokkaita kohteita alueella ovat valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluva Nuottilammen eteläpään suo sekä Ylämyllyn rataympäristö, joka on perhoslajistoltaan arvokas kohde. Joensuun seudun POSKI-hankkeen yhteydessä (pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen) Nuottilampi-Harinjärvi ja Pärnävaara-Veteläsuo on arvioitu maakunnallisesti arvokkaiksi harjualueiksi ja Pärnävaara hyvin arvokkaaksi kallioalueeksi.

Lisäksi alueelta löytyy useita paikallisesti huomionarvoisia luontokohteita kuten reheviä lehtolaikkuja, puroja ja lampia, joista suurin osa on mahdollisia metsälaki- tai vesilaki-kohteita. Selvitysalue rajoittuu Mattisenlahden ja Munakukkula-Niinivaaran Natura 2000-kohteisiin ja Kononovinkaivannon luonnonsuojelualueeseen.

Turussa 20.11.2006

Pöyry Environment Oy

Tommi Lievonen
toimialapäällikkö

Soile Turkulainen
projektipäällikkö

Yhteystiedot:
Pöyry Environment Oy
Ilmarisenkatu 18, 20520 Turku
Kotipaikka Helsinki
Y-tunnus 0196118-8
Puh. (02) 510 0500
Fax (02) 510 0501

Sisältö**Yhteenveto**

1	JOHDANTO	1
2	SELVITYSALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS	1
3	MENETELMÄT	1
3.1	Lähtötiedot	1
3.2	Maastokartoitukset	2
3.3	Kohteiden arvottaminen	2
4	UHANALAISET LAJIT JA DIREKTIIVILAJIT	3
5	LUONTOARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET	3
5.1	Natura 2000-kohteet	3
5.2	Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet	4
5.3	Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet	5
5.3.1	Harju- ja kallioalueet	5
5.3.2	Pienvedet	5
5.3.3	Mahdolliset metsä- ja vesilakikohteet	6
5.3.4	Muut kohteet	9
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	9

Liitteet

- Liite 1. Metsälaki 10 §, luonnonsuojelulaki 29 § ja vesilaki 15a ja 17a §.
- Liite 2. Uhanalaisuusluokitus ja lajien suojelu EU:n lintu- ja luontodirektiiveissä.
- Liite 3. Uhanalaiset lajit selvitysalueella. (erillinen liite)
- Liite 4. Luontoarvoiltaan merkittävät kohteet. Kartta 1:20 000. (erillinen liite)

Valokuvat: Soile Turkulainen syyskuu 2006.

Kannen kuva: Kieloa ja kalliokieloa kasvaa monin paikoin harjurinteillä.

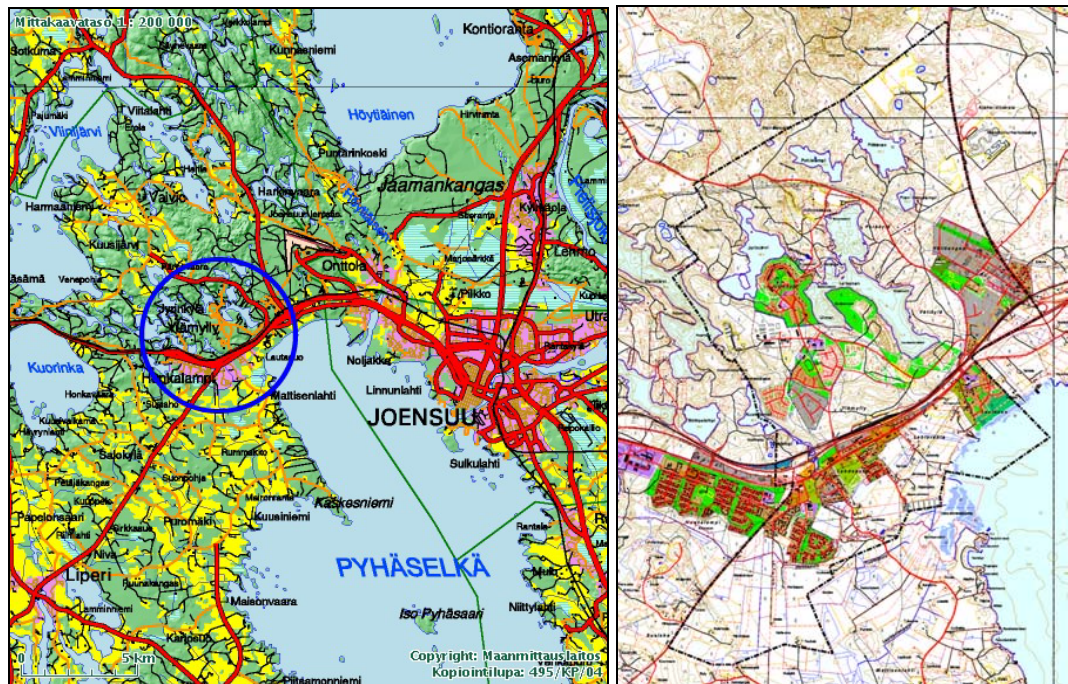
1 JOHDANTO

Tämä luontoselvitys on tehty Liperin kunnan Ylämyllyn alueelle osayleiskaavamuutosta varten. Selvityksen tarkoituksena oli päivittää Ylämyllyn osayleiskaavaa varten vuonna 1998 tehty luontoselvitys, joka kattoi tätä selvitystä laajemman alueen (Maa ja Vesi Oy 1998). Selvityksen teki FM biologi Soile Turkulainen Pöyry Environment Oy:stä.

2 SELVITYSALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Pohjois-Karjalan maakunnassa ja Liperin kunnan Ylämyllyn taajaman etelä-, itä- ja pohjoispuolella. Koko alueen laajuus on noin 20 km². Selvityksen ulkopuolelle jätettiin asemakaavoitetut alueet taajamassa, entisellä varuskunta-alueella ja sen ympäristössä sekä Välikankaalla.

Alueen luonnon yleispiirteet on kuvattu vuonna 1998 tehdyssä selvityksessä. Huomattavin tämän jälkeen tapahtunut muutos alueen maankäytössä on asuinrakentamisen kaa-voittaminen ja osin jo toteutunut rakentaminen Jyrinkylään ja muualle entiselle varuskunta-alueelle.

Kuvat 1 ja 2. Ylämyllyn alueen sijainti ja selvitysalueen rajaus (musta katkoviiva, asemakaavoitetut alueet erottuvat värillisinä).

3 MENETELMÄT

3.1 Lähtötiedot

Luontoselvitystä varten koottiin tiedot selvitysalueella tai sen läheisyydessä sijaitsevista Natura 2000 -alueista, valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin sisältyvistä alueista, maakuntakaavan aluevarauksista ja luonnonsuojelulailla suojelluista kohteista. Lisäksi käytiin läpi maakunnallisten pienvesi-, harju- ja perinnemaisemakartoitusten tiedot sekä luettelo Suomen kansallisesti tärkeistä lintualueista (FINIBA)(Leivo ym. 2002).

Ympäristökeskusten HERTTA-järjestelmästä haettiin tiedot alueella todetuista uhanalaisista lajeista. Luontoselvitystä tehdessä oltiin yhteydessä Pohjois-Karjalan ympäristökeskukseen (Sirkka Hakalisto, Ari Lyytikäinen) ja muutamiin harrastajiin.

3.2 Maastokartoitukset

Lainsäädännön ja viranomaisvaatimusten mukaisesti luontoselvityksessä pyrittiin huomioimaan seuraavat kohteet:

- Luonnonsuojelulain 1096/1996 4 luvun 29 § mukaiset luontotyypit (liite 1)
- Metsälain 1093/1996 3 luvun 10 § mukaiset tärkeät elinympäristöt (liite 1)
- Vesilain 1961/264 1 luvun 15a ja 17a § mukaiset kohteet (liite 1)
- Uhanalaisuusluokituksen (Rassi ym. 2000) mukaiset lajit (liite 2)
- Luontodirektiivin 79/409/ETY liitteen IV(a) mukaiset lajit (mm. liito-orava) (liite 2)
- Lintudirektiivin 92/43/ETY liitteen I mukaiset lajit (liite 2)
- Muut luontoarvoiltaan huomionarvoiset kohteet (esim. Meriluoto & Soininen 1998)

Pääosa kohteista on selvitysalueelle aikaisemmin tehdyissä selvityksissä mainittuja, jolloin niiden arviointi päivitettiin vastaamaan muuttuneen lainsäädännön vaatimuksia. Aikaisempia tietoja tarkistettiin alueelle 22.9.2006 tehdyllä maastokäynnillä. Maastotarkistusten painopiste oli alueilla, joihin mahdollisesti on tulossa muuttuvaa maankäyttöä: Varuskunta-alueen ympäristö, Välikylä-Peräkylä -alue, Honkapuron eteläpuoli ja Lehtoranta.

3.3 Kohteiden arvottaminen

Luontoarvoiltaan merkittäviksi arvioidut kohteet on esitelty luvussa 5. Selvitysalue rajoittuu kahteen Natura 2000 -ohjelmaan sisältyvään kohteeseen. Näistä välittömästi selvitysalueen pohjoispuolella sijaitsee Munakukkula-Niinivaara -alue (FI0700017), joka on geomorfologisesti erittäin monimuotoinen edustava harjualue. Etelässä Pyhäselän rannassa jää selvitysalueen ulkopuolelle Mattisenlahti (FI0700006), joka on kansainvälisesti arvokas lintuvesikohde.

Valtakunnallisesti arvokkaista kohteista selvitysalueella sijaitsee soidensuojeluohjelmaan kuuluva Nuottilammen eteläpään suo. Lammen pohjoispuolella sijaitseva Kononovinkaivannon luonnonsuojelualue jää rajauksen ulkopuolelle. Pyhäselän pohjoisosan kansallisesti tärkeään FINIBA-lintualueeseen (570375) kuuluu Mattisenlahden lisäksi kaistale rantaluhtaa sen pohjoispuolelta. Ylämyllyn taajaman eteläpuolinen Susiahon FINIBA-kohde (570395) jää selvitysalueen rajauksen ulkopuolelle.

Joensuun seudun POSKI-hankkeen (pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen) loppuraportissa taajaman pohjoispuolinen osa selvitysalueesta on pohjaveden ottoon varattavaa I-luokan pohjavesialuetta (Jyrinkylä ja Konivaara 1) tai rajoitettuun maa-aineistenottoon soveltuvaa II-luokan pohjavesialuetta (Konivaara 2 ja Honkalampi)(Antikainen ym. 2002). Alueella on kaksi maakunnallisesti arvokasta harjualueutta (luokka 3) ja yksi hyvin arvokas kallioalue (luokka 3). Selvitysalueen pohjoispään nykyinen soranottoalue on ensisijaisesti maa-aineisten ottoon varattua aluetta.

Muut selvityksessä mainitut maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet ovat mahdollisia metsälaki- tai vesilakikohteita ja muuten luontoarvoiltaan huomionarvoisia. Tiedot uhanalaisista lajeista ja direktiivilajeista perustuvat Suomen ympäristökeskuksen rekisteriin (2006), lähtötietoihin ja maastohavaintoihin. Lajeja ja esiintymiä voi alueella olla muitakin kuin mitä tätä selvitystä tehdessä oli tiedossa. Maakuntakaavassa ei ole

mainittu selvitysalueelta muita luontokohteita (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 21.11.2005).

4 UHANALAISET LAJIT JA DIREKTIIVILAJIT

Tiedot Suomen ympäristökeskuksen rekisteritietojen (9.10.2006) perusteella selvitysalueella on havaittu useita uhanalaisia (selitykset ks. liite 2) hyönteislajeja ja yksi vaarantunut sammallaji. Lisäksi alueelta oli käytettävissä tietoja kesällä 2006 todetuista uhanalaisista perhosista (Karhu 2006). Tiedot näistä on esitetty kaavanlaatijan ja viranomaisten käyttöön tarkoitettussa erillisessä liitteessä (liite 3). Silmälläpidettävistä lajeista alueella on tavattu purovainokas, kirjojuuriyökkönen ja kalliokeuhkojäkälä.

Luontodirektiivin IV (a) liitteen (selitykset ks. liite 2) lajeihin kuuluvaa, vaarantuneeksi luokiteltua liito-oravaa esiintyy selvitysalueen ympäristössä, mutta selvitysalueelta ei havaintoja ole tiedossa eikä varsinaista liito-oravaselvitystä ole alueelle tehty. Pääosa selvitysalueen mäntyvaltaisista harju- ja kangasmetsistä on lajin esiintymiselle epätyypillistä aluetta, mutta Pyhäselän rantametsissä esiintyminen saattaisi olla mahdollista. Pihapiirien vanhat rakennukset, kolopuut ja kallionkolot ovat mahdollisia pesäpaikkoja lepakoille, jotka kaikki kuuluvat luontodirektiivin IV(a) liitteen lajeihin.

Lintudirektiivin I liitteen (selitykset ks. liite 2) lajeista kuikka ruokailee ja mahdollisesti pesii kirkasvetisistä harjujärivistä suurimmilla: vuonna 1998 kuikkia havaittiin Harinjärvellä, Jyrinjärvellä, Leinosella ja Pitkäsellä. Harjualue on mahdollistakehrääjän (NT) elinympäristöä. Järvien ja Pyhäselän rantametsissä on paikoin kolopesijöille ja tikoille sopivaa lehtilahopuustoa: tikoista palokärki on lintudirektiivin I liitteen laji ja pikkutikka vaarantunut (VU), myös äärimmäisen uhanalaista (CR) valkoselkätikka esiintyy Liperissä.

Kuvat 3 ja 4. Selvitysalueelta löytyy sekä karuja mäntymetsiä että reheviä lehtimetsiä ja lehtoja.

5 LUONTOARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET

5.1 Natura 2000-kohteet

1 ja 2 Munakukkula-Niinivaara ja Mattisenlahti

Selvitysalue rajoittuu kahteen Natura 2000 -ohjelmaan sisältyvään kohteeseen. Näistä välittömästi selvitysalueen pohjoispuolella sijaitsee Munakukkula-Niinivaara -alue (FI0700017), joka on geomorfologisesti erittäin monimuotoinen edustava harjualue.

Etelässä jää selvitysalueen ulkopuolelle Mattisenlahti (FI0700006), joka on kansainvälisesti arvokas lintuvesikohde.

Arvo: Kohteet jäävät selvitysalueen ulkopuolelle, mutta rajoittuvat selvitysalueen rajaukseen ja tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Tarvittaessa vaikutukset Natura-arvoihin tule arvioida (luonnonsuojelulaki 65 §).

5.2 Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet

3. Kononovinkaivannon luonnonsuojelualue

Kononovinkaivannon luonnonsuojelualue on noin 1,76 ha laajuinen yksityinen luonnonsuojelualue Nuottilammen pohjoispäässä (YSA 076941 ja YSA 076942). Alue on lähde- ja lettosuota, jossa esiintyy useita vaateliaita sammal- ja putkilokasvilajeja (Grönlund ja Lyytikäinen 1992).

Arvo: Kohde jää selvitysalueen ulkopuolelle, mutta rajoittuu selvitysalueen rajaukseen ja tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

4. Nuottilammen suo

Nuottilammen eteläpään suo on soidensuojelun perusohjelmaan (1977) kuuluva lettoinen suoalue, jolla tavataan useita vaateliaita sammallajeja (Grönlund & Lyytikäinen 1992).

Arvo: Kohde on luonnonsuojelullisesti arvokas.

5. Pyhäselän pohjoisosa

Pyhäselän pohjoisosa on linnustoltaan valtakunnallisesti merkittävä FINIBA-alue (koodi 570375). Selvitysalueelta siihen kuuluu kappale Mattisenlahden Natura 2000-alueen pohjoispuolista rantaa Lautasuon kohdalta. Alue sisältyi lintuvesiensuojeluohjelmaan (1981).

Arvo: Mikäli ranta-alueelle suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä, tulee kohteen nykyinen linnustoarvo selvittää.

6. Ylämyllyn rataympäristö

Selvitysalueen halki kulkevan rautatien alue on erinomainen paahteinen elinympäristö, jonka erityispiirteitä ovat alueelle kulkeutuneet ja muualla samoilla leveysasteilla harvinaiset kasvit (Karhu 2006). Näissä on monia hyvä perhoskasveja kuten ketomaruna, mali, mäkitervakko, neilikat ja matarat sekä erityisesti päivänkakkara, kangasajuruoho ja karvaskallioinen, joilla kaikilla kolmella elää useita uhanalaisia perhoslajeja. Lisäksi alueella tavataan idänkeulankärkeä, pujoa, vihvilöitä, ketotuulenlentoa ja jopa mäki-meiramia sekä runsaasti jäkkäroitä, kultapiiskua ja pietaryrttiä.

Perhoslajistoltaan alue on kesän 2006 inventoinneissa osoittautunut yhdeksi Pohjois-Karjalan arvokkaimmista alueista (Karhu 2006). Sen lajistoon kuuluu ainakin yksi äärimmäisen uhanalainen, kaksi erittäin uhanalaista ja neljä vaarantuneeksi luokiteltua perhoslajia (liite 3). Lisäksi alueella elää useita alueellisesti uhanalaisia lajeja ja myös

sellaisia, joita ei aikaisemmin ole tavattu Pohjois-Karjalassa. Alueelta on aikaisempia-kin havaintoja uhanalaisista lajeista (liite 3).

Arvo: Alue on luonnonsuojelullisesti arvokas. Nykyinen maankäyttö ei ole uhka luontoarvoille, sillä se pitää aluetta avoimena ja muokkaa pintamaata. Mikäli alueelle tai sen läheisyyteen suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä, tulee luontoarvojen säilyminen turvata.

5.3 Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet

5.3.1 Harju- ja kallioalueet

7. Nuottilampi-Harinjärvi

Nuottilammelta Harinjärven itäpuolelle ulottuva harjualue on geomorfologisesti, biologisesti ja maisemallisesti merkittävä (Grönlund ja Lyytikäinen 1992). POSKI-hankkeen yhteydessä se on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi (luokka 3)(Antikainen ym. 2002).

Arvo: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta maakunnallisesti arvokas harjualue.

8. Pärnävaara-Veteläsuo

Pärnävaaran pohjoispuolinen harjualue on todettu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta maakunnallisesti arvokkaaksi. POSKI-hankkeen yhteydessä se on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi (luokka 3)(Antikainen ym. 2002).

Arvo: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta maakunnallisesti arvokas harjualue.

9. Pärnävaara

Pärnävaara on keskellä Jaamankankaan muodostumaa kohoava jyrkkärinteinen kalliomäki. Pärnävaaralla tavattuja eteläisiä kasviharvinaisuuksia ovat vuorimunkki (RT) ja vahamaksaruoho ja muita huomionarvoisia lajeja kalliokielo, mäkitervakko ja tunturikurjenherne (Repo 1956, Hakalisto 1987, Huttunen ym. 1988) sekä kalliokeuhkojäkäle (NT). POSKI-hankkeen yhteydessä Pärnävaara on alustavasti arvioitu hyvin arvokkaaksi kallioalueeksi (Pohjois-Karjalan kallioalueselvitys tekeillä)(Antikainen ym. 2002).. Pärnävaaran lehto ks. metsä- ja vesilakikohteet.

Arvo: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta hyvin arvokas kallioalue (alustava arvio).

5.3.2 Pienvedet

10. Nuottilampi

Nuottilampi on luokiteltu hyväksi pienvesikohteeksi (Pohjois-Karjalan ympäristökeskus 1997). Nuottilammessa esiintyy sahalehteä sekä ravinteikkaiden vesien vitalajeja pitkälehtivitaa ja tylppälehtivitaa.

Arvo: Nuottilampi on hyvin säilynyt pienvesi, jonka rannoilla sijaitsee kaksi valtakunnallisesti arvokasta suoaluetta.

5.3.3 Mahdolliset metsä- ja vesilakikohteet

11. Ylämyllynpuro-Honkapuro

Nuottilammesta alkunsa saava Ylämyllynpuro virtaa taajaman läpi ja yhtyy sen eteläpuolella Honkalammista lähtevään Honkapuroon. Purojen ympärillä on rakentamista ja peltoja, mutta myös metsäsaarekkeitä ja Honkapuron yläosassa rämeistä suota. Osalla matkaa uomat ovat mutapohjaisia ja ojamaisia, mutta toisaalla mutkittilevat melko luonnontilaisina hiekkaiseen maahan uurtuneissa uomissa. Purojen varrella on lehtipuustoista metsää ja paikoin lehtokasvillisuutta kuten hiirenporrasta ja kotkansiipeä.

Arvo: Purot ovat mahdollisia vesilakikohteita ja purojen lähiympäristöt mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Purojen varsilla on lehtokasvillisuutta ja lehtimetsää, jolla on mahdollisesti myös linnustollista arvoa. Purot muodostavat rakennetulle alueelle huomionarvoisen viheryhteyden.

12. Kononovinkaivannon lehto

Kononovinkaivannon itäpuolella on harjurinteen juurella kuivahko lehto, jossa kasvaa vaateliaita lehtolajeja kuten kalliokioloa, mustakonnanmarjaa, kaiheorvokkia ja lehtokortetta (Grönlund ja Lyytikäinen 1992).

Arvo: Rehevät lehtolaikut ovat mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

Kuvat 5 ja 6. Honkapuron ja Ylämyllynpuron ympärillä on lehtimetsää ja lehtokasvillisuutta.

13. Nuottilammen suppa

Nuottilammen itäpuolella on jyrkkärinteinen harjusuppa, jonka pohja on soistunut ja jonka reunoilla kasvaa suurruoholehtoa (Suunnittelukeskus Oy 1997). Puusto on koivuvaltaista ja lehdon kasvilajistoon kuuluvat mm. hiirenporras ja mustakonnanmarja.

Arvo: Rehevät lehtolaikut ovat mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Supat ovat metsäluonnon muita arvokkaita elinympäristöjä (Meriluoto & Soinen 1998).

14. Harinjärven harjulehto

Harijärven itäpuolisen harjuselänteen pohjoisosassa on lahoppuustoista sekametsää ja kuivan lehdon kasvilajistoa. Valtapuina rinteessä ovat varttuneet koivut ja mänyyt, joiden lisäksi on nuorehkoja haapoja, pihlajaa, harmaaleppää ja katajaa. Rinteen päällä kasvaa monihaarainen metsälehmus ja vesoja. Lehdon aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. nuokkuhelmikkä, lillukka, kalliokielokieli, metsäkurjenpolvi ja sananjalka. Rinteessä on lahoppuuna muutamia mäntykeloja ja maapuita, osittain kuollut kookas raita ja koivupötkelöitä. Lahopuissa näkyi tikkojen syöntijälkiä.

Arvo: Rehevät lehtolaikut ovat mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Vanhat sekametsäiköt ovat metsäluonnon muita arvokkaita elinympäristöjä (Meriluoto & Soininen 1998).

Kuvat 7 ja 8. Harinjärven rinnelehdossa on rehevää kasvillisuutta ja lahoppuustoa. Jyrinjärvestä Harinjärveen laskee rämereunainen puro.

15. Jyrinjärvi-Harinjärvi –puro

Jyrinjärvestä Harinjärveen laskeva puro virtaa halki rämeisen suon ja länsipäässä yli harjuselänteen. Puron itäosassa uomaa on joskus kaivettu, niin että siihen liittyy vesialtaita, mutta nyt uoma on luonnontilaistumassa.

Arvo: Purot ovat mahdollisia vesilakikohteita ja purojen lähiympäristöt mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Puro ei ole koko matkaltaan luonnontilainen, mutta on silti viheryhteytenä huomionarvoinen.

16. Hoprinkallio

Hoprinkallio on Pärnävaaran lounaispuolella sijaitseva korkea metsäinen mäki. Alue on ollut sotilasaluetta ja sen puusto on varttunut mäntysekametsää, jossa on hieman lahoppuustoa. Mäen pohjoisrinne on jyrkkä ja kallioinen ja mahdollinen korpin pesäpaikka.

Arvo: Kalliot ja jyrkänteet ovat metsälain mukaisia mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

17. Jyrinjärven rämeet

Jyrinjärven eteläosassa on järven molemmin puolin ojittamatonta isovarpurämettä sekä rakentamaton rämeinen saari. Rantarämeillä kasvaa kohtalaisen tiheää mäntypuustoa ja myös joitakin vanhoja käkkyräoksaisia puita.

Arvo: Vähäpuustoiset suot ovat metsälain mukaisia mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kohteen suot ovat osin tiheäpuustoisia, mutta silti ojitamattomina huomionarvoisia.

Kuvat 9 ja 10. Myllypuron lehdossa kasvaa kookas lehmus. Leinosen itärannalla on kolopesijöille sopivia ruokailu- ja pesäpuita.

18. Myllypuro

Leinosesta Jyrinjärveen laskevan Myllypuron ympärillä on puron rantaan asti ulottuva asutusta ja uomaa lienee kaivettu. Leinosen puoleisessa päässä uoma on syvään uurtunut ja sen eteläpuolella on rehevää lehtipuustoista metsää. Alueella kasvaa järeitä haapoja,

tuomia ja isoja koivuja sekä mm. lehtokuusamaa, mustakonnanmarjaa, metsäkurjenpolvea, kieloa ja lillukkaa. Lähellä Leinosta kasvaa yli 50 cm läpimitaltaan oleva vanha lehmus. Lahopuuna alueella on lehtipuupötkkelöitä. Myllypurossa on tavattu silmälläpidettävä (NT) vesiperhonen purovainokas.

Arvo: Purot ovat mahdollisia vesilakikohteita ja purojen lähiympäristöt ja rehevät lehtolaikut mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Puro ei ole koko matkaltaan luonnontilainen, mutta on silti viheryhteytenä huomionarvoinen.

19 ja 20. Pärnävaaran lehto ja lähde

Pärnävaaran pohjoisrinteen alla on lehto, jossa kasvaa vaateliaita lehtolajeja metsälehmusta ja mustakonnanmarjaa sekä mm. sudenmarjaa, sormisaraa ja kieloa. Varjoisalla kalliojyrkänteellä on havaittu pikkutervakko ja pahtarikko. Pärnävaaran kallioalue on paikallisesti arvokas ks. harju- ja kallioalueet. Vaaran länsirinteessä on lähde, joka keuhalla 2006 oli kuiva.

Arvo: Rehevät lehtolaikut, kalliot ja jyrkänteet sekä lähteiden lähiympäristöt ovat mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Lähde on vesilakikohde.

21 ja 22. Heinälammit-Hiililammit

Selvitysalueen pohjoisosassa on kolme alle hehtaarin kokoista pientä lampea. Hiililampien ympäristössä on soranottoalue, mutta lammet rantasoiheen jäävät sen ulkopuolelle. Kahdesta Heinälammista pienempi on nevoreunainen karu harjulampi.

Arvo: Lammet ovat mahdollisia vesilakikohteita ja niiden lähiympäristöt mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

23. Pienen Heinälammin suo

Pienen Heinälammin etelärannalla on ojitettamaton ja melko laaja suoalue. Suo on puuton ja tyypiltään lyhytkortista nevaa - mahdollista on, että pohjaveden vaikutuksesta suolla esiintyy paikoin ravinteisuutta. Suon yli kulkee maisemassa erottuva voimalinja, jolla ei kuitenkaan ole vaikutusta suon luonnontilaan.

Arvo: Vähäpuustoiset suot ovat metsälain mukaisia mahdollisia metsäin mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

5.3.4 Muut kohteet

24. Peräkylän metsä

Leinosen rannalla Peräkylässä on kaistale lehtipuustoista rantametsää. Järeämäntyisen rinteiden alla rannassa kasvaa isoja tervaleppiä ja muutamia kookkaita haapoja. Lisäksi lähellä rantaa on pieni saari, jossa kasvaa vanhaa lehtipuustoa. Lahopuuna on koko alueella leppäpötkelöitä, joissa näkyi koloja ja tikkojen jättämiä syöntijälkiä.

Arvo: Vanhat lehtimetsiköt ovat metsäluonnon muita arvokkaita elinympäristöjä (Meriluoto & Soininen 1998).

25. Ratapihan suppa

Ratapihan pohjoispuolella on suppa, joka on pohjalta soistunutta isovarpuista rämettä.

Arvo: Supat ovat metsäluonnon muita arvokkaita elinympäristöjä (Meriluoto & Soininen 1998).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalue on Jaamankankaan reunamuodostuman läntistä osaa ja maastonmuodoiltaan vaihteleva. Alueella on monimuotoista harjumaastoa, muutamia kallioita ja useita kirkasvetisiä järviä ja lampia. Taajaman eteläpuolella ja Pyhäselän ranta-alueella on alavia ja tasaisia savi- ja hiesumaita. Kangasmetsät ovat alueella vallitsevia, mutta harjuilla esiintyy myös lehtoja ja paikoin reheviä lehti- ja sekametsiköitä.

Valtakunnallisesti arvokkaita kohteita alueella ovat valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluva Nuottilammen eteläpään suo sekä Ylämyllyn rataympäristö, joka on perhoslajistoltaan arvokas kohde. Rataympäristön luontoarvojen säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, mikäli alueelle tai sen läheisyyteen suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä.

Joensuun seudun POSKI-hankkeen yhteydessä (pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen) Nuottilampi-Harinjärvi ja Pärnävaara-Veteläsuo on arvioitu

maakunnallisesti arvokkaiksi harjualueiksi ja Pärnävaara hyvin arvokkaaksi kallioalueeksi. Koko taajaman pohjoispuolinen alue on I tai II luokan pohjavesialuetta, ja pohjavesien suojelu tulee ottaa alueen maankäytön suunnittelussa huomioon.

Lähtötietojen ja maastokartoitusten perusteella alueelta löytyy useita paikallisesti huomionarvoisia luontokohteita kuten reheviä lehtolaikkuja, puroja ja lampia, jotka ovat mahdollisia metsälaki- tai vesilakikohteita. Kohteet tulee ottaa yleiskaavoituksessa huomioon, niin että luonnon monimuotoisuuden säilyminen alueella ei vaarannu.

Selvitysalue rajoittuu Mattisenlahden ja Munakukkula-Niinivaaran Natura 2000-kohteisiin ja Kononovinkaivannon luonnonsuojelualueeseen, mikä tulee ottaa huomioon, jos näiden läheisyyteen suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä.

LÄHTEET:

Antikainen, M., Lyytikäinen, A. ja Pihlaja, J. 2002: Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen. Loppuraportti Joensuun seudulta. Alueelliset ympäristöjulkaisut 259. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.

Geologian tutkimuslaitos 2006: Geokartta osoitteessa <http://geokartta.gtk.fi/>.

Grönlund, A. & Lyytikäinen, A. 1992: Liperi. Ylämyllyn lampien osayleiskaava. Geomorfologia, kasvilisuus ja kasvisto, maisemaekologia. – 10 s. Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri.

Huttunen, M. 1991: Marjalan-Ylämyllyn alueen luonnon nykytila ja rakentamisen ympäristövaikutukset. – 14 s. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos, Ekologian osasto.

Karhu, A. 2006: Ylämyllyn rataympäristön uhanalaiset perhoset – kesän 2006 inventointien alustavat tulokset. Kirjallinen tiedonanto 18.10.2006.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. ja Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). BirdLife Suomi ry ja Suomen ympäristökeskus.

Maa ja Vesi Oy 1998: Ylämyllyn luonto- ja maisemaselvitys. Sisältyy Ylämyllyn osayleiskaavaselostukseen (Maa ja Vesi Oy ja Liperin kunta 1999).

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. – 192 s. Metsälehti Kustannus. Helsinki.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2005: Pohjois-Karjalan maakuntakaava ja sen liitteet 21.11.2005.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2000: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – 432 s. Ympäristöministeriö. Helsinki.

Suunnittelukeskus Oy 1997: Ylämyllyn entisen varuskunta-alueen luonto- ja maisemaselvitys.

Suomen ympäristökeskus 2005: Hertta-järjestelmän tiedot luontokohteista ja uhanalaisista lajeista 9.10.2006.

Ympäristöministeriö 2005: Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. Kirje 9.11.2005.

Liite 1. Metsälain, luonnonsuojelulain ja vesilain luontokohteet**Metsälaki (1093/1996 3 luku 10 §)**

Metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- 1. lähteiden, purojen ja pysyvien vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt;*
- 2. ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot;*
- 3. rehevät lehtolaikut;*
- 4. pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla;*
- 5. rotkot ja kurut;*
- 6. jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät; sekä*
- 7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.*

Luonnonsuojelulaki (1096/1996 4 luku 29 §)

Seuraaviin luontotyyppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu:

- 1. luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;*
- 2. pähkinäpensaslehdot;*
- 3. tervaleppäkorvet;*
- 4. luonnontilaiset hiekkarannat;*
- 5. merenrantaniityt;*
- 6. puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;*
- 7. katajakedot;*
- 8. lehdesniityt; sekä*
- 9. avointa maisemaa hallitsevat suuret puut tai puuryhmät.*

Vesilaki (1961/264 1 luku 15a § ja 17a §)

Toimenpide, joka vaarantaa enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan tai kluuvijärven taikka muualla kuin Lapin läänissä enintään 1 ha:n suuruisen lammen ja järven säilymistä luonnontilaisena on kielletty. Jos muualla kuin Lapin läänissä sijaitseva uoma on luonnontilainen ei sitä saa muuttaa niin, että uoman säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Sama on koko maassa voimassa luonnontilaisesta lähteestä.

Liite 2. Uhanalaisuusluokitus ja lajien suojelu EU:n lintu- ja luontodirektiiveissä.

LAJIEN SUOJELU EU:N LINTU- JA LUONTODIREKTIIVEISSÄ

Luontodirektiivin II-liite: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 -verkosto).

Luontodirektiivin IV-liite: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua, ts. niiden tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Kiellosta voi hakea poikkeusta.

Lintudirektiivin I-liite: yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Vastaava velvoite koskee Suomessa säännöllisesti esiintyviä muuttolintuja erityisesti kosteikkojen osalta.

UHANALAISUUSLUOKITUS

Suomen lajien uusimmassa (2000) uhanalaisuusarvioinnissa on sovellettu Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) uhanalaisuusluokitusta. Kaikki lajit on sijoitettu johonkin seuraavista luokista:

- Arvioimatta jätetyt (NE, Not Evaluated)
- Puutteellisesti tunnetut (DD, Data Deficient)
- Hävinneet (RE, Regionally Extinct)
- Luonnosta hävinneet (EW, Extinct in the Wild)
- Äärimmäisen uhanalaiset (CR, Critically Endangered)
- Erittäin uhanalaiset (EN, Endangered)
- Vaarantuneet (VU, Vulnerable)
- Silmälläpidettävät (NT, Near Threatened)
- Elinvoimaiset (LC, Least Concern)

Lajiston alueellisessa uhanalaisuusarvioinnissa tarkasteltiin silmälläpidettävien (NT) ja elinvoimaisten (LC) lajien uhanalaisuutta metsäkasvillisuusvyöhykkeisiin perustuvilla alueilla. Arvioinnissa sovellettiin IUCN:n kriteereitä valtakunnallisen arvion tapaan, mutta selvyiden vuoksi lajeja ei kuitenkaan luokiteltu eri luokkiin, vaan käytössä on vain yksi, "alueellisesti uhanalaisten" (RT) luokka.

Luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu 1410 uhanalaista lajia. Uhanalaisista lajeista 608 on erityisesti suojeltavia. Lisäksi Suomella on kansainvälinen vastuu tiettyjen lajien säilyttämisestä (ns. vastuulajit).

Lähde: <http://www.ymparisto.fi>

Liite 3. Uhanalaiset lajit selvitysalueella.

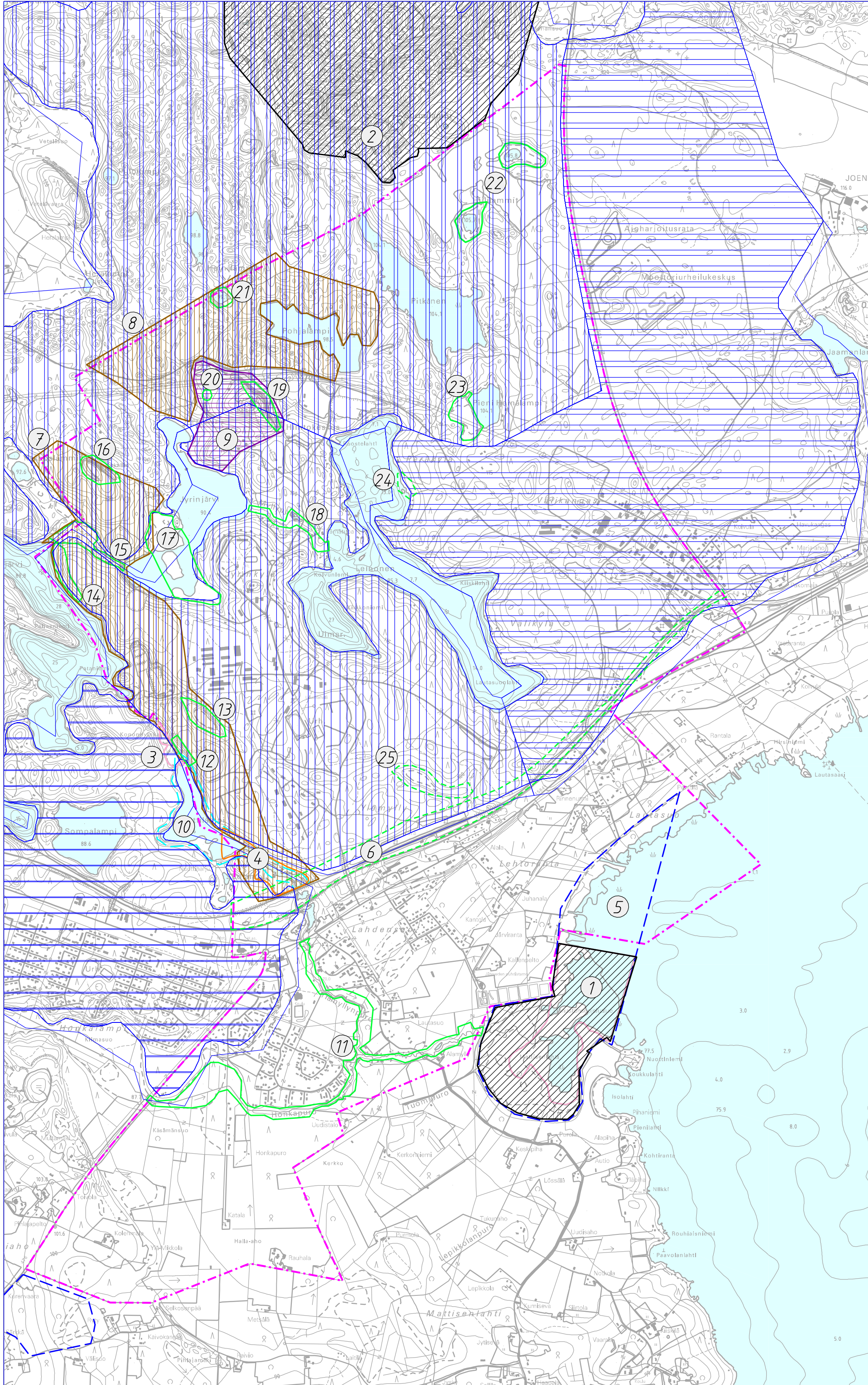
Suomen ympäristökeskuksen rekisterissä oli 9.10.2006 mainittu seuraavat uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit selvitysalueelta. Nimen jälkeen on mainittu uhanalaisuusluokka (selitykset liitteessä 2).

- muurahaissinisiipi (*Glaucopsyche arion*) CR: Lajia esiintyy radan varressa selvitysalueen länsipuolella. Yksi havainto Nuottilammen eteläpuolelta v. 1983 ja epätarkka tieto Pärnävaaralta v. 1986.
- kultasurviaskoi (*Nemophora metallica*) VU: Ylämylly, ratapiha v. 2004
- palosirkka (*Psophus stridulus*) VU: Nuottilampi, radan varsi v. 2003
- ahdeyökkönen (*Athetis gluteosa*) VU: Ylämylly, ratapiha v. 2004
- ruutusammal (*Conocephalum conicum*) VU: epätarkka tieto Pohjalammilta v. 1979.
- purovainokas (*Rhyacophila fasciata*) NT: Myllypuro v. 1986
- kirjojuuriyökkönen (*Eremobina pabulatricula*) NT(RT): Lehtoranta, Kallenpelto v. 1979
- kalliokeuhkojäkäälä (*Lobaria scrobiculata*) NT: Pärnävaara 2003
- kirjoverkkoperhonen (*Euphydryas maturna*) LC (aikaisemmin Sh, silmälläpidettävä harvinainen): Kononovinkaivanto

Lisäksi Ylämyllyn asemalta oli käytettävissä tietoja kesällä 2006 todetuista uhanalaisista perhosista (Karhu 2006). Ratapihan lajistoon kuuluvat äärimmäisen uhanalainen paahdeväkäskoi (*Sopronia humerella*), erittäin uhanalaiset kallioiskätkökääriäinen (*Cochylidia heydeniana*) ja kulopussikoi (*Coleophora amellivora*) sekä vaarantuneet ahdeyökkönen, ahokenttäkääriäinen (*Dichrorampa alpinana*), päivänkakkarakenttäkääriäinen (*Dichrorampa consortana*) ja kallioishietakoi (*Gnorimoschema nordlandicolellum*). Lisäksi alueella elää useita alueellisesti uhanalaisia lajeja ja myös sellaisia, joita ei aikaisemmin ole tavattu Pohjois-Karjalassa.

Edellä mainituista lajeista muurahaissinisiipi ja kirjoverkkoperhonen ovat luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeja.

Merkintöjen selitykset:

- Natura 2000-alue
- Luonnonsuojelualue
- Valtakunnallisen soidensuojeluohjelman kohde
- FINIBA-kohde
- Pienvesikohde
- Maakunnallisesti arvokas harjualue (POSKI-selvitys)
(rajaus yleispiirteinen, koskee vain selvitysalueita)
- Hyvin arvokas kallioalue (POSKI-selvitys)
(rajaus yleispiirteinen)
- Mahdollinen metsä- tai vesilalakikohde
- Muu luontokohde
- Pohjavesialue (I lk)
(rajaukset saatu digitaalisina Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta 22.11.2006)
- Pohjavesialue (II lk)
(rajaukset saatu digitaalisina Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta 22.11.2006)
- Selvitysalue
- 5 Kohdenumero

Tilaaaja, suunnittelukohteen nimi ja osoite		Pirustuksen sisältö	Mittakaavat
Liperin kunta Ylämyllyn osayleiskaavamuutos Luontonselvitys			1:20 000
 PÖRY PÖRY ENVIRONMENT OY Linnankatu 18 B, 20520 TURKU Puh. 010 33 310, Fax 010 33 31501	Suun. STU Piir. Pvm. 28.11.2006	Työn ja piirustuksen n:o	Muutos
HYV. TARK.		67060421.BK	